

Amenajarea Hidroenergetică „Lotru”, minune a LUMII, și a unui eroism al anonimatului

Mihai Sporiș

Râul din munții României, Lotru, îngemănat în obârșii pierdute cu Motru și Gilortul, demult nu mai este un anonim în rândul minunilor tehnice cele mari ale lumii. A avut, la un soroc prelnic norocul dat de geografie, de geologie și de mintea sclipitoare a unor români patrioți, să intre pe lista scurtă a realizărilor tehnice ale umanității cu emblema minunii.

O zugrăvire a necuprinderii nu este la îndemâna unui om, chiar de-ar avea mai multe vieți. Evidențierea unui singur demiurg, stăpân peste tărâmurii, este imposibilă. Nici zeitățile primordiale – încă nerăsfirate în universul partajat al naturii!- nu s-au încumetat la astfel de munci heracliene. Fiecare și-a luat în sarcină ceea ce cunoașterea îi permitea și a făcut parte dintr-un întreg, înainte ca un dirijor - și acesta doar cu știința asamblării!- să dea funcționalitatea organică în parte și, finalmente, a întregului.

Cum ar trebui să privim acum minunea?! Amenajarea hidroenergetică „Lotru” s-a înlăptuit de către o imensă mulțime de eroi – iar munca oamenilor a probat realmente eroismul!- căreia nu-i mai poți identifica, explicit, în totalitate, oamenii?

„Lotru” este o însumare a tuturor eforturilor anonime, cât și ale celor care au avut norocul să le fie reținute numele în vreo cronică întâmplătoare (ca susținere cotidiană a entuziasmului creator!), ori în documentațiile care îi rețineau ca responsabilități asumate și garanții de viață lungă a ceea ce au făptuit. „Lotru” este unic și irepetabil! „Lotru” este o enigmă de-o complexitate maiestooasă, greu de surprins într-o frescă, ilustrând superficial cele de doar sub priviri. „Lotru” este ființare cu curgere neîntreruptă, ca un imens uriaș căruia inima îi bate în munții ascunși. Este respirație înaltă de creste, freamăt de labirint al văilor cu o inegalabilă simfonie a apelor. Este minunea – greu de închipuit, de unul singur, a realității ascunse!- care face din jocul stihilor, o înnobilare a omenescului, amintind de Prometeu, cel ce va fi dat energia (focul) traiului.

„Lotru” este o poveste cu mii de povestitori care încă o mai retrăiesc aieva. Este un mare reportaj – scris de condeierii cu har*, ori de observatorii media, care surprindeau părtinitor și propagandistic, în slujirea zeităților vremelnice, o secvență a filmului de lung metraj. În spiritul acelei vremi, cu demiurgul puterii unice în scaun pentru rânduirea puterii lumești, „omul se lupta cu natura” și o învingea nietschenian. Un fel de...„totul pentru front, totul pentru victorie!” Credem azi,

când apele s-au decantat și ele în marea alpină de la Vidra, că putem fi sinceri, fără a huli ceea ce ni se năzare, dintr-o trecere cu mode și năravuri impuse.

Pentru mine –cel chemat de dvs. să mă măzurisesc- „Lotru” este catedrala ivită pentru „arhitectura apelor”* în, și pentru care, am slujit, iubind-o, îmbrățișat fiind, patru decenii dintr-o veșnicie pe care i-o doresc. Misiunea primită îmi este o dulce povară. Încerc să fiu obiectiv, deși iubirea pentru locul împlinirii profesionale nu-mi poate ascunde părtinirea. Încerc, cu bună credință, să-mi justific dintr-un început iubirea specială pentru ceea ce m-a format ca om și mi-a dat aripile unui zbor înalt în Hidroenergetica românească.

Încerc să obțin de la dumneavoastră acreditarea... purtătorului de cuvânt. Mă văd obligat, să încalc hotarul smereniei și să mă arăt subjugat Lotrului, prin ceea ce acesta a făcut din mine, într-o robire autentică:

- m-am născut la Robești, pe o vale mică, izvorând din Munții Lotului;
- student fiind, la Hidroenergetică, am făcut practicile de studii la „Lotru”;
- din prima zi a repartiției, la absolvire (1 august 1975!) până la pensionare, am slujit direct, și indirect „Lotru”;
- la 26 de ani, ca inginer stagiar, responsabil de „exploatarea” Lotrului, am devenit primul „miliardar” al României: primisem în gestiune mijloacele fixe ale „Lotrului” (baraje, galerii, centrale subterane, echipamente hidro-electro-mecanice etc.), care în banii de azi ar însemna câteva mii de miliarde;
- apoi ca... „medic de serviciu”, puneam diagnosticul de sănătate siguranței în funcționare pentru întreaga *amenajare* și încredințam Comisia Națională a Barajelor și Construcțiilor Hidrotehnice din România, pe baza rapoartelor noastre, asupra siguranței întregului complex hidroenergetic al Lotrului;
- am petrecut zile și nopți (când criza energetică tăia gazul și electricitatea!) prin „spitalele” Energoreparații și IMGB, unde se făceau reparațiile turbinelor obosite de suprasolicitarea unei perioade cu heirupism (s-ar spune azi!) și totuși unică perioadă, corect marcată ca „epocă de aur” (evident din perspectiv dezvoltării economice, nu a impunerii dictaturii politice!). De asistența tehnică a... gestionarului, depindea corectitudinea unor tratamente foarte specializate/bătrânele turbine acumulasera miliarde de impacturi în cupele lor suprasolicitate;
- după 1989, m-am aflat responsabilizat direct pentru înnoirea, prin *transplant* elvețian, a vechilor turbine. Am convins specialiștii elvețieni și ne-au asigurat resursele nerambursabile – câteva zeci de milioane de franci elvețieni;
- din 2000, LOTRUL, m-a acredita ca doctor în științe energetice, cu *rezidențiatul* demult consumat. Om al Lotrului fiind: Universitatea Politehnică din București, cea din Iași, Timișoara, Reșița (de unde veneau membrii comisiei și referințele cu

greutate), văzând recomandările asupra lucrării doctorale, venite dinspre specialiștii domeniului, din largul țării;

-, „doctorul” de la Lotru a fost apoi chemat, alături de alți specialiști, să pună bazele „Hidroelectricii”, azi perla coroanei Sistemului Electroenergetic al României. (alte mărturii, pro-domo, le puteți citi în Autoportret și CV !)

Zugravul, pe care îl asumăm aici, pune un diagnostic, dincolo de reportajul care vede, cunoaște, dar rămâne la suprafața reflexiei instantanee, fără adâncime și iute trecătoare. Inima întregului, pentru un diagnostic corect trebuie să-ți bată cunoscând trupul și fiziologia lui. O poate face, oare?, fără rezonanță, cineva care nu se poate acorda, neavând inițierea prealabilă? Pulsul poate fi luat fără să ști să-l numeri? și apoi să-l observi stare, definind viața unui lucru bine făcut și în normalitatea rostului său?

Percepția unei minuni este o chestiune dificilă!

În freamătul ridicării construcțiilor, atunci când proiectele capătă forme, șantierele par o dezordine haotică, un furnicar ce ascunde încă intențiile. Atunci omul din peisaj se identifică fărămei, iar el devine un vremelnic Sisif, conștient doar de propria caznă. Fiecare pune o... cărămidă într-un fel, într-un loc, într-un anume moment. Zidari vor da o formă pe care au văzut-o proiectanții, apriori. Alții vor insufla funcționalitatea, alții îi vor dedica slujirea; toți aceștia, într-o ștafetă a duratelor, sunt o nesfârșire minunată, precum rânduirea unei înființări, cu toate iposazele necesare. Există o luptă pe care mulți au zugrăvit-o ca *epopee**, care își are eroii ei. În timpul ridicării, cu furnicarul uman într-o agitație greu înțeleasă, poveștile au temperatură și oamenii devin eroii momentului. Peste timpul în care uitarea cerne cele ușoare și le vântură, cele grele capătă soliditatea monumentului și toate momentele-fărăme, prinse în întreg, ascund individualitatea eroului, acum necunoscut și doar părelnic reținut de vreo fugară inscripție. Vremea trece, uitarea se așterne în vremea ce vine; monumentele își pierd înscrisurile prin martelare, ori prin faptul că *epopeea* nu se mai poate cititi, ori a trecut în legendele care, zice-se, n-au decât o fărămă de adevăr.

Am uitat déjà că în stema Județului Vâlcea, între crestele înzăpezite, o stilizare a turbinei Pelton a Lotrului, ca un soare dătător de lumină, arăta cândva dominanta energetică locală în ansamblul național? Constatăm azi, că însemnul chimiei (valorificând sarea!) în heraldica oficială: simbolul *crivac* a luat locul soarelui-turbină, deși dominantă hidroenergiei – Lotrului, adăugând și Oltul!-, rămâne incontestabilă.

Iată un motiv pentru a reaminti, acum și aici despre marea minune, cu adevărat planetară, a „Lotrului”! O imensă carte tehnică scrisă, a ceea ce a însemnat cuvântul dintâi al viziunii și al proiectării, încă există. „Lotru” există, va exista ca o încrustare durabilă în relief, pulsând și dincolo de timpul nostru, viața primită din atâtea treceri cu petreceri.

Da! A fost Lotrul pârâul de munte cu cel mai prielnic loc de adunare a apelor din munții României! A fost mintea vizionară a lui Dorin Pavel (cel care dă azi numele uzinei „Lotru”), școlit prin Elveția să devină întemeietor al Hidroenergeticii Românești*. A fost școala tehnică românească a lui Cristea Mateescu, Dumitru Dumitrescu, Dionisie Ghermani, Elie Carafoli, Dimitrie Leonida, Alexandru Diacon, Radu Prișcu ș.a, care a ridicat specialiști... *meșteri mari, calfe și zidari* și a pus în mișcare programul național de electrificare a României. Dobrești, Bicz, Argeș, Porțile de Fier, LOTRU și celelalte și-au primit dreptul la viață!

Prin ce se distinge „Lotru” din cele multe?

Amenajarea se întinde pe un areal de cca.8000 km², între Olt și Jiu, Oltenia și Ardeal;

Cuprinde trei trepte: Ciunget, Mălaia și Brădișor cu o cădere amenajată de aproape 1000 m (809+21+130)/ a doua în lume, după hidrocentrala Grande Dixence, din Alpii Elveției; Are o rețea de aducțiuni foarte ramificată, deservită de trei stații de pompaj și 87 de captări care adună apele dinspre toate punctele cardinale, printr-o rețea de peste 180 km de galeri și tunele subterane; are 7 baraje și două centrale electrice subterane; puterea electrică instalată în generare și pompaj se apropie de 700 Mw.; apa concentrată în acumulara Vidra, la un an mediu hidrologic, înseamnă 500 de miliarde de litri, adică cca 70 de litri apă de băut/ pe an, pentru fiecare om al planetei. Este cea mai complexă construcție hidroenergetică din peisajul , nu doar al României, ci al hidroenergeticii planetare și sub aspectul înzestrării tehnologice, cu ceea ce era la modă în lumea mare (vom arăta câteva particularități!). Producția anuală de energie electrică este de peste un miliard Kwh, care se alătură multelor servicii de system, greu de definit aici, altfel decât ca un reglaj de funcționare în siguranță a întregului system electroenergetic al României. (pentru cine este interesat stăm la dispoziție cu explicații tehnice!)

Scurt istoric: Viziunea amenajării a avut-o Dorin Pavel* prin 1932! Acesta a fost imboldul începutului. Apoi, s-au făcut prospecțiunile geologice, ridicările topografice și studiul hidrologiei, proiectarea construcțiilor, instalațiilor, în multe locuri din țară și din... lumea largă! (România nu a acționat în izolare față de tehnica mondială!). În 1966 au sosit la „Lotru”, venind dinspre Argeș, primii

constructori. Ultima lucrare de construcții finalizată a fost captarea secundară „Izvorul Floarei”, recepționată în 22 decembrie 1989, aflată în ramura nord pompaj. După această dată lucrările neterminate s-au sistat (vezi prelungirea Păscoaia către Călinești, cu un tunel neterminat și nefinalizarea etapei trei de extindere a rețelei de captări și aducțiuni!). Primul hidroagregat, din centrala subterană de la Ciunget, s-a pus în funcțiune în Noiembrie 1972. Acumularea Vidra și-a atins pentru prima dată nivelul normal de retenție în 14 iulie 1991!, când cei 340 de milioane m³ au umplut, pentru prima dată, limpedele alpin al Vidrei la întinderea lui maximă, de 1240 Ha.

O statistică aproximativă ne spune că cei ce și-au legat numele de Lotru depășesc ușor numărul de 25.000 de oameni. Aici avem în vedere nu numai oamenii din șantier, ci și proiectanții (construcții, utilaje, instalații, topometriști, geologi, hidrologi, meteorologi), executanții de echipamente, constructorii din șantier, specialiștii în montaj și automatizări, alături de personalul înalt calificat deservent al întregului funcțional al Lotrului. (o recuperare sumară** am încercat cu...lucrarea „Lotru...40 de ani”). Cercetând lista numelor recuperate, din lungul șir, observăm un amestec etnic topit în cetățenia și simțirea românească a pământului. Ionescu, Popescu, Georgescu... (și nenumărați alți ...escu!), Ardeleanu, Olteanu, Moldoveanu, Munteanu (și câți alții cu marca regională a natalității!), Cocoș, Cârțiță, Lupu, Puețu, Păun, Ursu, Vultur... (luând eticheta din fauna carpato-danubiană!), Busuioc, Brad... (și toată flora autohtonă!), Moraru, Rotaru, Dogaru, Văcaru, Ciubotaru, Lăcătuș, Olaru, Zidaru, Dulgheru, Ciobanu, Baci, Popa, Diaconu, Lăutaru, Pușcașu, Croitoru, Pietraru... (și multe alte îndeletniciri!), Rusu, Sârbu, Grecu, Neamțu, Sasu, Muscalu, Leș, Maghiar, Ungur, Tătaru, Cazacu... (toți cu prenumele de sfinți... români!), Cyhaniuk, Onofriciuc, Szikszai, Csiuk, Szasz, Szabo, Teoharide, Terzioglu, Papadopulos, Flieger, Dengel, Kubitsko, Umbrich, Kamenitzer, Podhorodevski, Ivonic, Kiss, Demirian, Șahinian, Berberian, Barjovan, Rubinstein, Kalamez, Ivanov, Petrovici, Knabe, Morres, Gancearov, Kacso, Mozes, Velcsov, Schlessinger, Seewald, Kronawetter, Radoslav, Smoczer ș.a.m.d., păstrând afluența strămoșilor, veniți statornic în plaiurile acestea unde acum își topesc într-o devălmășie binecuvântată semnul durabil al apartenenței la raiul oamenilor care nu pune obstacole între rase, neamuri, crezuri. „Lotru” este nu doar adunare de ape în slujba luminii! Lotru este împreunare de iubiri care statornicște într-o limpezire a babiloniei, din aparența șantierelor, crezul că omul este cu adevărat fiul lui Dumnezeu, liber și înțelept în umanitatea câștigată.

Înzestrarea Lotrului cu tehnologii și echipamente de vârf, în linia cuceririlor la zi ale tehnicii mondiale contrazice cu argumente, lozinca vremii (impusă de

apartenența la alt sistem politico-ideologic!) prin care se sugera că putem trăi izolați de „vestul” capitalist și că *putem face totul prin noi înșine* și doar în interiorul „lagărului”. Realitatea timpului ne arăta și... *sub vremi*. După deschiderea din 1964, când a început distanțarea de puterea centrală a Moscovei, planul de electrificare s-a orientat și spre Occident, până atunci colaborările din CAER, în domeniu energetic erau dominante. Marea deschidere a însemnat: „Lotru”... cu francezii și centrala nucleară de la Cernavodă cu... canadienii.

Proiectul Amenajării Hidroenergetice „Lotru” a fost realizat de Institutul de Studii și Proiectări Hidroenergetice București (ISPH). Punerea în practică revenea trusturilor specializate pe tipuri de lucrări: Trustul de Construcții Hidrotehnice, cu sediul central la București și cu șantiere, în toată țara în funcție de simultaneitatea lucrărilor (TCH)/cu numele schimbat adesea, până la Hidroconstrucția de azi!; Trustul Energo Montaj (TEM), Trustul Electro Montaj, iar unitățile care asigurau finanțarea, recepția și realizarea utilizării investițiilor se vor fi numit Întreprinderi de Construcții Hidroenergetice (ICH-uri), și ele cu numele mereu în schimbare, în funcție de perioada istorică traversată. Acum, bunăoară, amenajările hidroenergetice realizate, inclusiv a Lotrului (Oltului, Argeșului, Bistriței, Porțile de fier I și II- de pe Dunăre ș.a.m.d) sunt administrate de Hidroelectrică S.A, iar fostele Întreprinderi de Electrocentrale (IE-uri; IEC-uri), organizate în bazinele hidrografice, s-au numit apoi Filiale, pentru ca astăzi să se numească, într-o supracentralizare: Sucursale de Hidrocentrale și să fie conduse de la București. În perioada șantierului și puțin după 1989, toate structurile făceau parte, spre o bună coordonare, din Ministerul Energiei Electrice. Acum prin destructurarea sistemului economic de tip socialist, prin privatizarea masivă a economiei, domeniile s-au separat pe tipuri de activitate (exploatare, reparații, construcții, montaj etc.), apoi chiar funcția pur electroenergetică și-a separate activitățile în : producere, transport, distribuție, furnizare. Hidroelectrică este structura administrativă (producător) a funcției valorificării potențialului hidroenergetic al țării, având în folosință construcțiile hidrotehnice din proprietatea publică a statului român, iar ca agent economic este (încă!) sub autoritatea publică, ca Întreprindere de stat (Dar sub vizorul multor interese politice, pentru valoarea sa economică..., și puterea de influență!).

Eforturile României, pentru înzestrarea tehnică cu echipamente și instalații de nivel mondial au fost imense. Pentru ilustrarea sumară – imposibil fiind de cuprins totalitatea!- vom face o înșiruire sumară a colaborărilor externe, din care se poate observa marea deschidere a țării.

Turbinele de tip Pelton care echipau la început Ciungetul erau proiectate de Neyrpic (Franța), turnate din oțel înalt aliat, în Spania, montate la hidroagregatele noastre și urmărită funcționarea lor de români, în colaborare (prin intermedierea

ROMELECTRO!) cu specialiștii francezi. Comportarea turbinelor de la „Lotru” era de interes pentru toți specialiștii din domeniu. Lotru experimenta, la cea mai mare cădere din lume, acest tip de turbină (cu o viteză de rotație de 375 rot/min și la o presiune a apei de peste 70 de atmosfere !); Cablele electrice, pentru evacuarea puterii celor trei hidroagregate din centrala subterană a Ciungetului (3 X 170 Mw) tip CEAT, proveneau de la Pirelli din Milano/Italia. Pe aceste cable de 250.000 V, răcite prin interior cu ulei, imensa putere intra în systemul național în deplina siguranță a oamenilor; Automatizarea și sistemul de protecții asociat erau realizate de Alsthom/ Franța. Climatizările pentru funcționarea într-un ambient asigurat veneau din Austria. Instalațiile de sesizare fum și supratemperaturi erau importuri din Uniunea Sovietică. Echipamentele stațiilor de pompaj (pompele) erau realizate de Bergeron (Franța); disjunctoarele cu suflaj magnetic ale celulelor electrice ale motoarelor, deservind pompajul, veneau de la Bergamo/Italia; Compresoarele de înaltă presiune veneau de la Luchard/Franța, ori din Austria; rulmenții grei ai lagărelor pompelor de mare putere proveneau din Suedia; electrozii speciali pentru tratarea cavitației rotoarelor turbinelor și pompelor proveneau din Suedia și Polonia; filmele pentru accelerografele instalate (urmărirea seismicității locale!) proveneau din Japonia și prin Geotec- București, în colaborare cu specialiștii vest-germani din Karlshue, noi lotrenii integram rezultatele măsurătorilor, descifrate de colaboratori, în propriile rapoarte de siguranță.

Întreaga afluență de echipamente cu documentația aferentă, pentru întreținere, exploatare și reparație, asistența tehnică a furnizorului, pregătirea personalului de exploatare (inclusiv în străinătate!) au însemnat un altoi asupra tehnicii românești, făcând din Lotru nu doar un polygon de încercare, ori un laborator vast, ci o rafinată și înnoită școală românească pentru domeniul industriei energetice și nu numai. Valorificarea acestui spor de cunoaștere, pentru care România plătitise bani mulți, se impunea, imperativ, cu responsabilitate și inteligență.

Mobilizarea a fost atât națională, cât și locală. Institutele de proiectare din țară s-au adaptat noilor cerințe de calitate să fie compatibile cu prototipul primit și care trebuia multiplicat în România. (un generator electric al Ciungetului, proiectat, fabricat și montat cu asistență tehnică franceză, următoarele două făcute la UCM Reșița, montate de TEM), panourile de servicii proprii și generale au devenit modele pentru Alexandria, Băilești, Filiași, iar concepția modernizării asimilată de ICEMENERG București, de Titu. Rulmenții asimilați de Brașov, iar electrozii de ISIM Timișoara; Electroputere Craiova și-a adaptat proiectarea și execuția pentru marile unități de transformare (Trafo-bloc de 15,75/250 KV/ 190 MVA), de la Lotru și Porțile de Fier I. Compresoare de mare presiune ne-au oferit apoi, cei de la „Timpuri Noi”/București etc.

Lista transferurilor de cunoaștere și priceperi speciale este mare, dar am subliniat aici doar perioada când nu ne arogam faptul de-a ști totul și de-a putea realiza orice, cum vor fi degenerat lucrurile mai apoi, pentru recuperarea integrală a datoriei externe a României.

La fața locului, acolo unde amenajarea se încrustase în relief, până în adâncul muntelui, oamenii care preluau slujirea nemijlocită trebuia să se școlească special, prin ucenicie, direct, dar și prin studiul aplicat al noutăților din documentațiile scrise în alte limbi, unde și numai limbajul tehnic, fără deprinderea lui, este o limbă străină. Cum să încredințezi spre folosire o tehnologie, atât de costisitoare, unor oameni care nu puteau deprinde ABC-ul fără o inițiere specială? Iată că simultan ridicării construcțiilor și instalațiilor „Lotru” devenise o imensă școală cu obiectiv precis: strunirea atâtor cai putere în deplină siguranță și mai ales îngrijirea imensei averi de apă vie primită pe arealul celor 8000 km² în vastul sistem de colectare constituit de captări, baraje, galeri, tunele, dar și din păienjenisul de rețele electrice aeriene, țesut prin văi întortocheate cum este canionul Latortitei, ori peste creste înzăpezite cum este LEA 110 KV, care leagă Lotrul de SaduV.

„Lotru”, marea universitate tehnică, cu documentații în limbile proiectanților și furnizorilor, s-a lăsat absolutivă, în folos național de specialiștii români. Cei aflați stabili, in situ, cu angajamente profesionale nemijlocite, trebuiau să știe, nu doar theoretic, dar și să pună la lucru, permanent, întreaga investiție. Pentru nivelele de decizie și cele de execuție trebuia format un personal care să rămână stabil într-o zonă cu izolare socială și altă cultură, decât cetățeanul de unde venea afluxul colonizator. Singura soluție, într-o migrare neconținută a șantieriștilor, căutând mai ales apropierea de locurile de baștină, era ridicarea unei generații din pepinierele locale și împământenirea, prin adaptare, a celor veniți, cărora li se crea un ambient social atractiv. Aici să salutăm chipul coloniilor, ca niște adevărate stațiuni turistice, cu aspectul cetățean și mediul cultural întreținut spre a atenua izolarea de centru. Voineasa-București era un traseu pe care două curse de autocare îl parcurgeau zilnic. Colonia Puru-Vidra, se dorea să devină locație pentru un sat olimpic pentru o dorită Olimpiadă de iarnă, în 1974. Apariția vremelnicele stațiuni, date în administrarea sindicatului național, este cunoscută, cum este și divizarea postdecembristă a sindicatului și distrugerea infrastructurii fostelor colonii-stațiuni, devenite ruinele struțo-cămilei politico-sindicale! Specialiștii, încă stagiari, au tradus documentațiile tehnice, le-au adaptat ca Instrucțiuni Tehnice Interne, le-au făcut înțelese tinerilor angajați. Uzina Ciunget și-a organizat cursuri post-liceale, apoi profesionale (după cele zece clase obligatorii!) la fața locului, folosindu-și personalul tehnico-ingineresc. Instituția școlii s-a pliat pe necesitatea momentului. Facultățile de profil își trimeteau

studentii în practică și în excursii de studii, pe marile șantiere ale țării. Apar liceele de profil, între care cele energetice (cel din Râmnicu Vâlcea va fi pregătit apoi câteva generații și în folosul Amenajării Oltului!), mecanice (Voineasa și Brezoi) vor pregăti viitoarea resursă umană cu abilități direcționate spre marea înnoire socio-profesională a zonei. Inginerii de la Ciunget predau la Liceul Mecanic Voineasa, alături de un corp profesoral foarte bine pregătit. Voineasa devenise, precum Vălenii de Munte, pentru Nicolae Iorga, locul unor manifestări cultural-științifice de înaltă ținută. Profesorul (doctor în biologie!), Gheorghe Ploaie, aducea la Simpozioanele Internaționale „Omul și Muntele” o elită internațională. Clubul de Turism „Lotru” organiza „Ștafete ale Munților”, fiind o permanență în calendarul anual al federației naționale. Voineasa organiza Campionate internaționale de șah (va fi dat și un campion național la șahul prin corespondență, pe profesorul de fizică, Virgil Florescu!). „Lotru” pentru faptul că avea noutățile sale și trebuia să le comunice întregului spațiu românesc organiza periodic, în generoasa locație a Stațiunii Voineasa: colocvii, seminarii, mese rotunde, de interes național, unde lumea venea să se minuneze și să învețe din experiența care se acumula permanent și ea trebuia împărtășită.

Ce s-a ales din multele însoriri ale „epocii de aur”? Soarele s-a ascuns după crestele munților odată cu turbina dată jos de... nerecunoașterea publică a... căderii. Blestemul din faptul căderii unei stele în întunericul vremii pare că atestă înțelepciunea veacurilor...! Realul coboară în povestea care se ascunde și ea în uitare. Crivacul, cu un singur cal putere, ne amintește de ocnașii unei munci silnice prin tenebrele pământului. Istoria își are în uitare refulul tunetului și ascunderea fulgerărilor. Să amintim aici că subteranele Ciungetului și Brădișorului are, înhămați la ascunsele turbine, aproape un million de cai putere ce trudesce neîncetat. Sudoarea și lăcrimarea unei mulțimi anonime și aproape în totalitate plecată în adâncuri, se decantează întru limpezire și îndulcire și se dă apă vie, neîncetat, celor ce vin după. Să nu uităm că, zilnic, din Brădișor pleacă, prin truda ascunsă a celor demult plecați, câteva zeci de milioane de litri să nu înseteze plaiul vâlcean!

În Nordul Vâlciei, în trupul de piatră al țării, bate o inimă pulsul energetic al României. Râurile și-au dat șiroirile de apă vie și ele s-au înnobilit în aurul cenușiu al oamenilor, în smaraldul clorofilei veșnice, și mai ales în efluviile solare, scânteind în păienjeniișul oțelit, o atât de hulită... epocă de aur!

Dincolo de istorie, de prejudecăți, lucrul făptuit durabil de omenescul fără paralele și meridiane își are realitatea la vedere, cât și încifrarea minunii, căreia nu-I poți desluși taina pe care doar El, Marele Anonim, o poate reconstitui din milioanele de gânduri afluente...

Bibliografie:

1. Dorin Pavel, *Arhitectura apelor*, Ed. Eminescu, Bucuresti, 1976;
2. Dan Ion Predoiu, *Îmblânzirea Dunării-Porțile de fier/1964-1972, Mărturiile vremii*, Ed. TEMPUS, București, 2000 (v.pg. 44-45; 232);
3. M.Sporiș și colab. *HIDROCENTRALA LOTRU – 40 de ani de la începutul lucrărilor*, Ed. CONPHYS, Rm. Vâlcea, 2007 (cu multe surse bibliografice!);
4. Viorel Popescu, *Martor la o epopee()*; *Martor și părtaș la o epopee* (2016); *Epopeea continuă* (2016); *Alege când se poate tot ce-I spornic chiar din toate* (2018) în colab cu sbs. Toate editate în Rm Vâlcea;
5. Ioan Barbu, *Îmblânzitorii de ape*, Ed., „Antim Ivireanul”, Rm. Vâlcea, 2012;
6. *Monografiile localităților* : Voineasa, Malaia, Brezoi cu autorii lor: Petria Dobrin, Mircea Cavadia, Gheorghe Stanciu, Nicolae Moga, Gheorghe Efrim;
7. Gheorghe Ploaie, *Valea Lotrului*, Rm. Vâlcea ,1983;
8. Gheorghe Sporiș, Ghid turistic : *Între Olt și Jiu, la nord de paralelea 45*;
9. Gheorghe Sporiș, *Călător prin spațiul românesc-chemarea munților*, Ed. Petrescu, Rm. Vâlcea,2010;
10. Mihai Sporiș, *Olenia de sub munte-Repere Vâlcene vechi și noi*, Ed. ADRIANSO, Rm. Vâlcea , 2015;